

надання соціальних послуг. Частка видатків на соціальний захист у ВВП має тенденцію до зростання і у 2016-2018 рр. становила 9,7%, з середнім показником для періоду 2001-2018 рр. – 8,07% [1].

До основних пріоритетів бюджетної політики розвинених країн на сучасному етапі належать: запровадження та підвищення якості середньострокового бюджетного планування; створення та удосконалення системи планування і моніторингу соціально-економічної результативності бюджетних витрат за допомогою якісних і кількісних індикаторів, відносно як бюджетів усіх рівнів, так і конкретних бюджетотримувачів, серед зазначених методів особливу роль відіграє бюджетування, орієнтоване на результат, середньострокове планування видатків в умовах бюджетних обмежень [2].

Таким чином, у найближчі роки основним завданням бюджетної політики має стати трансформація бюджетних ресурсів у чинник економічного зростання. Бюджетні ресурси повинні стати вагомим джерелом інвестицій, що сприятиме підвищенню рівня життя населення.

Література:

1. Зведений бюджет України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/> (дата звернення: 01.10.2019)
2. Чугунов І. Я. Довгострокова бюджетна стратегія у системі економічної циклічності. *Вісник КНТЕУ*. 2014. № 5. С. 64-77.

Кириняк Тетяна Петрівна

студентка 2 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Круп'як І.Й.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ

Розбалансованість фінансової системи держави, платіжна криза, спричинена, перш за все, переходом до міжнародних стандартів щодо формування цін на енергоносії, обмеженістю внутрішніх резервів та від'ємним сальдо платіжного балансу, об'єктивно обумовили потребу у додаткових коштах для відновлення господарської рівноваги, забезпечення стабільного економічного розвитку. Із збільшенням масштабів запозичень держави, напрацюванням певної правової бази і

спробами ефективно організувати управління державним боргом роль державного кредиту як інструменту соціально-економічної політики держави поступово зростає. При цьому проблемами акумульованих боргових зобов'язань є їх нетипова структура, обтяжена борговими зобов'язаннями попередніх періодів, кредитною емісією, специфікою бюджетного регулювання. Зростання вартості позичкових ресурсів обмежує можливості внутрішнього нагромадження капіталу й скорочує потенціал підприємницького сектору [1].

Таблиця 1

Державні запозичення в Україні у 2013-2018 роках

Показники	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст 2018/2013
Запозичення, млрд. грн.	160,8	322,6	514,1	307,7	478,7	286,6	125,8
Внутрішні запозичення	108,9	227,6	99,0	246,4	375,3	174,2	65,3
Частка, %	67,7	70,6	19,3	80,1	78,4	60,8	-6,9
Зовнішні запозичення	51,9	95,0	415,1	61,3	103,4	112,4	60,5
Частка, %	32,3	29,4	80,7	19,9	21,6	39,2	6,9

Примітка. Складено автором на основі [2].

Протягом останніх років спостерігалось переважання у загальній структурі державних запозичень внутрішніх, частка яких зменшується від 67,7% у 2013 р. до 60,8% у 2018 р. з найвищим значенням 80,1% у 2015 р. Частка зовнішніх запозичень навпаки за аналізований період збільшилася на 6,9% (табл.1). Надходження від державних зовнішніх запозичень на фінансування державного бюджету за 2018 рік становили 112,3 млрд. грн., у структурі яких:

– 103,2 млрд. грн., або 91,9 % загального обсягу зовнішніх запозичень, становить надходження від випусків облігацій зовнішніх державних позик та отримання кредитів до загального фонду державного бюджету. Нестабільна ситуація на зовнішніх ринках капіталу, а також триваючий діалог з Міжнародним валютним фондом робили недоцільним здійснення зовнішніх запозичень в першій половині року 2018 року. У серпні 2018 року з метою покриття потреб у валютній ліквідності Міністерство

фінансів здійснило приватне розміщення короткострокових дисконтних облігацій зовнішніх державних позик номінальним обсягом 725 млн. дол. США (фактично до загального фонду державного бюджету надійшло 692,7 млн. дол. США або 19,4 млрд. гривень). Облігації були розміщені серед провідних міжнародних інвесторів, що надали фінансову підтримку Україні, в умовах нестабільності міжнародного ринку капіталу для країн, що розвиваються. В листопаді 2018 року Міністерство фінансів України здійснило публічне розміщення довгострокових облігацій зовнішніх державних позик загальним номінальним обсягом 2 млрд. дол. США (або 56,2 млрд. грн.), в тому числі на суму 714,5 млн. дол. США для здійснення правочину з дострокового погашення/викупу короткострокових дисконтних облігацій зовнішніх державних позик, а решта коштів була спрямована на фінансування державного бюджету. Успішне завершення переговорів і підписання нової програми «Стенд-бай» з Міжнародним валютним фондом в грудні 2018 року розблокувало доступ до коштів інших міжнародних фінансових організацій. Так, Україна отримала перший транш в рамках четвертої програми макрофінансової допомоги Європейського Союзу номінальним обсягом 500 млн. євро (або 15,9 млрд. грн.), що був скерований на фінансування державного бюджету і, зокрема, на забезпечення впровадження структурних реформ. Під гарантії Міжнародного банку реконструкції та розвитку на підтримку державної політики у сфері економічного зростання та фіскально стійких послуг від Deutsche Bank отримано кредитних коштів на суму 349,3 млн. євро (10,9 млрд. грн.). В рамках проекту «Модернізація системи соціальної підтримки населення України» отримано позику від Міжнародного банку реконструкції та розвитку на суму 30 млн. дол. США (0,8 млрд. гривень).

– 9,1 млрд. грн., або 8,1 % загального обсягу зовнішніх запозичень, становлять надходження коштів на впровадження спільних з міжнародними фінансовими організаціями проектів до спеціального фонду державного бюджету. Основною причиною такого зростання стала складна макроекономічна ситуація в державі за рахунок накопичення структурних дисбалансів в економіці країни, а також девальвація національної валюти.

Таким чином, основною причиною збільшення запозичень в нашій країні є постійний дефіцит бюджету держави та неспроможність у

фінансуванні соціальних та інших програм. Державні запозичення України загалом характеризуються нестабільністю, різкими коливаннями структури та непередбачуваністю, що зобов'язує державу комплексно підходити до регулювання процесу запозичень. Тому, незважаючи на це, державний борг необхідно оцінювати не тільки з позиції мікро- та макроекономічних показників, але і з точки зору його ефективності у застосуванні. Важливим є застосування державного боргу в інвестиційній діяльності, що дозволить за рахунок доходу розраховуватись з кредиторами.

Література:

1. Круп'як І. Факторна оцінка зовнішньоборгових зобов'язань держави в умовах трансформації сучасних економічних процесів. *Економіка та суспільство*. 2018. Випуск 17. URL: www.economyandsociety.in.ua
2. Статистичні матеріали по стану державного боргу України. Міністерство фінансів України: веб-сайт. URL: <https://www.minfin.gov.ua/news/borg/borhova-statystyka> (дата звернення: 19.05.2019).

Китманов Павло Вікторович

студент 2 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Булавинець В.М.

РИЗИКИ БОРГОВОЇ СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВИ У 2018 р.

В умовах перманентного «грошового голоду» в економіці державний сектор поглинає все більшу частину наявної грошової маси, поглиблюючи дефіцит ліквідності в реальному секторі. За даними World Economic Outlook, відношення видатків сектору загального державного управління до ВВП збільшилося з 40,6% у 2016 р. до 43% у 2018 р.

Ризики для боргової стійкості держави породжувалися не лише високими відсотковими ставками на внутрішньому фінансовому ринку, а й високими ставками зовнішніх комерційних позик. З жовтня 2018 р., внаслідок погіршення умов світового ринку капіталів і збільшення потреб у позичкових коштах Уряду України, збільшувалася вартість залучення зовнішніх комерційних позик. На вторинному ринку середньозважена дохідність до погашення єврооблігацій України на початку жовтня 2018 р. становила 8,5% річних, а на початку січня 2019 р. – 10,3% річних. За 2018 р. вказана дохідність підвищилася на 3,6 п.п.